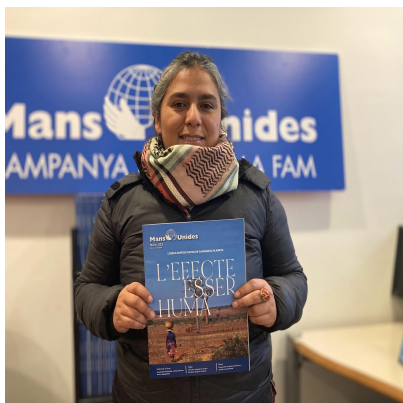

“Cal un cor fort i una mirada profètica per continuar treballant pels drets dels pobles oprimits”

Description

El clima de polarització i repressió desencadenat a Mèxic després de la matança d'estudiants del 2 d'octubre de l'any 1968 durant un míting a la capital del país va portar a Rolf Lahusen, pastor luterà alemany, a fundar, en col·laboració amb membres de l'Església anglicana i de la catòlica, un **espai per al diàleg orientat a fomentar el coneixement**, el respecte mutu i la cooperació entre persones de diferents religions i ideologies.

Aquell punt de trobada es va anomenar [Centre d'Estudis Ecumènics](#) (CEE), una organització de la societat civil que en l'actualitat promou el **desenvolupament de comunitats indígenes i camperoles en diferents parts del país** a partir de tres eixos: la governança i l'autonomia, la defensa del territori i la solidaritat i la pau. Ho fa amb el suport de Mans Unides i amb un equip de dones de diferents formacions, edats, nacionalitats i creences.

Una d'aquestes dones és **Zarel León Segura** (1983), filòsofa de formació i experta en estudis de gènere, que aquesta setmana ha estat a Barcelona coincidint amb l'inici de la campanya anual de l'ONG catòlica, que enguany, sota el lema “[L'efecte ésser humà](#)”, recorda que l'espècie humana és l'única capaç de revertir els efectes de les accions nocives que atempten contra el planeta.

El Centre d'Estudis Ecumènics va començar com un lloc de trobada en què persones de fe es preguntaven com bastir ponts entre les diferents formes de pensar i veure el món. Quin és el seu paper actualment?

Han passat més de cinquanta anys des de la creació de la CEE i algunes coses de la societat han canviat i altres no tant. Les desigualtats i la repressió que pateixen molts pobles a Mèxic continuen existint, tot i que d'una altra manera. Per això, la nostra tasca d'acompanyament de processos organitzatius dels pobles indígenes i camperols per a la defensa dels seus drets col·lectius és encara molt necessària en el context actual.

Quines són les principals amenaces que afronten les comunitats a les quals acompanyen?

En primer lloc, una de les amenaces més greus és el desplaçament a què es veuen forçades moltes famílies per la violència del narcotràfic. Una altra amenaça són els megaprojectes, que sempre venen acompanyats de necessitats diverses: és a dir, si parlem d'una mineria a cel obert, per exemple, és un projecte que necessita aigua i treballadors per poder funcionar. Llavors, es construeixen pantans per generar energia hidroelèctrica i poblacions rurals al voltant del projecte perquè hi puguin viure. El problema més gran que es genera així és que, per a edificar un pantà, sovint cal modificar la llera dels rius, i això afecta les poblacions que depenen d'aquests rius per a viure. Finalment, l'altra gran amenaça és l'exclusió o segregació històrica dels pobles indígenes, que pateixen les majors pobreses alimentàries, educatives, de salut i de serveis bàsics com l'aigua potable, l'electricitat i els camins.

Campanya de defensa del territori amb el suport del Centre d'Estudis Ecumènics. | CEE

Què la va portar a fer la tasca que fa al Centre d'Estudis Ecumènics?

Vaig cursar filosofia i em vaig orientar als estudis de gènere; poc després, vaig descobrir l'educació popular en el procés de fer sensibilització "de gènere" —així es deia— amb grups mixtos. Em va semblar que trobava el que més m'agradava fer perquè reflexionàvem críticament i generàvem coneixement amb persones diverses sense que hagués de ser un entorn educatiu tradicional i excloent, i es necessitava molta creativitat, sobretot en espais en què es treballava amb grups de

dones indígenes on el llenguatge i la cultura semblava que representaven una barrera. Des d'aquell moment vaig veure que era fonamental el treball d'acompanyament a processos de desenvolupament comunitari des de la perspectiva de l'educació popular, incloent-hi la reflexió des de les dones.

Com definiria la seva experiència en aquesta entitat?

Des que hi vaig entrar l'any 2011, vaig poder aprendre i aprofundir en la teoria i metodologia de l'educació popular des d'una perspectiva de l'ecumenisme viu, l'ecumenisme comunitari que es necessita per a transformar les realitats d'opressió sumant totes les nostres diferències; l'any 2014 vaig conèixer el feminisme comunitari i em vaig sumar al moviment orgànic, ja que és una eina útil i necessària per a poder fer que les transformacions que busquem siguin realment estructurals.

Tinc entès que va ser en aquest procés d'acompanyament que va descobrir les seves arrels indígenes. Com va ser, exactament?

En efecte, el fet de dur a terme aquesta tasca em va animar a fer un procés de recerca al voltant del meu arbre genealògic. Vaig investigar els orígens dels meus pares, d'on venien i quins processos migratòries havien viscut per arribar on eren. Així, vaig descobrir que provinc d'una zona de la Ciutat de Mèxic en la qual hi havia pobles originaris que vivien al voltant de llac. Un d'aquells pobles era el meu, Cuajimalpa.

Mèxic és un país que viu castigat durament per la violència del món de la droga. Com és aquesta realitat del país?

El control que tenen els càrtels d'altres economies més enllà de les drogues, traspasa totes les fronteres i inclou el tràfic d'armes, de persones. I quan no els és suficient els guanys, en l'Estat de Guerrero, han arribat fins i tot a controlar el comerç de la carn de pollastre i de les tortilles de blat. És a dir, els comerciants d'aquests productes al territori s'han vist coaccionats pels càrtels perquè els pagui uns impostos. I els qui s'han negat, han vist com els han incendiat els seus negocis i, fins i tot en alguns casos, com els han matat els seus empleats. El pes de l'economia moguda per aquests grups és immens. I em consta que aquest problema s'ha estès a països centreamericans.

Tornant al Centre d'Estudis Ecumènics, alguns dels pastors que el van crear és viu?

Només en queda un. I actualment, entre els consellers que tenim, només hi ha un capellà catòlic, però sempre és important aquesta mirada profètica. És important enfortir l'espiritualitat per poder fer tots aquests projectes amb els companys i companyes.

L'àrea de governances del CEE agrupa el treball d'acompanyament a pobles indígenes. | CEE

Tenen algun vincle amb l'Església diocesana?

No depenem de l'Església, però hi col·laborem en alguns projectes concrets. En un dels llocs que treballem, a Puebla, s'ha trobat un grup d'esglésies molt obert a treballar, a través de xerrades i intercanvis d'experiències, la cura de la Creació com una de les línies per acompanyar els pobles en contra dels megaprojectes.

Una de les tesis que sosté el papa Francesc a l'encíclica *Laudato Si'* és que justícia social i justícia ecològica van de bracet. Hi està d'acord?

Absolutament. Precisament un dels focus de la campanya de Mans Unides d'enguany és que la crisi climàtica ens afecta a tots, però de diferent forma. És a dir, als pobles i comunitats més vulnerables ens afecta molt més. Llavors, no pot haver-hi justícia social si no hi ha justícia climàtica.

Com es perceben, a Guerrero, els efectes del canvi climàtic?

És una zona costanera del Pacífic, per tant, cada any hi ha temporada d'huracans i tothom està preparat per afrontar-los amb un mínim de garanties. Però a finals de novembre de 2023 en vam tenir un que va canviar de categoria 5 a categoria 1 en menys de 24 hores, i ningú ho va poder pronosticar. En conseqüència, no hi va haver temps a què la població sortís. Això és una mostra clara del caos meteorològic en què vivim des de fa uns anys a conseqüència del canvi climàtic.

D'altra banda, a Guerrero els temporals de pluja han canviat molt. A la muntanya, les persones viuen del que conreen pel consum quotidià. Llavors, si una família té una parcel·la de blat de moro, el que cultiven s'emmagatzema i ha de durar per tot l'any. Si hi ha una sequera i la collita és inferior, no hi haurà blat de moro suficient. Hi ha països que importen els aliments, però allà no es pot fer: no hi ha diners per comprar-los ni infraestructures per portar-los fins a determinades regions. Per tant, si la gent no pot autoabastir-se, es veu forçada a migrar o a treballar en un entorn pròxim, o treballar pels càrtels...

Enguany, la campanya de Mans Unides diu que “el repte de 2024 és arribar a tenir un planeta sostenible, sense fam, ni pobresa i sense desigualtat. Això és molt difícil, desgraciadament. Però allà, a Guerrero, quines creu que serien les condicions que s'haurien de donar perquè això fos realitat?

Mai ho he pensat, és una pregunta molt difícil de respondre. D'alguna manera ja seria suficient poder continuar superant moments difícils i sobreviure, perquè les coses van a pitjor. Cada cop hi ha més sequera, més ocupació del territori. Llavors, és complicat pensar en com superar una justícia i una desigualtat que afecten per igual a molts pobles no només a Mèxic sinó arreu del món.

Vol afegir alguna cosa més?

Sí. A vegades els ànims decauen i sembla que no hi ha esperança. Per això cal tenir un cor fort per continuar treballant col·lectivament. Jo soc atea, però he de dir que sovint hi ha cerimònies o misses que donen un sentit de celebració als moments en què assolim fites i aquesta és una de les coses maques que té el projecte. La presència catòlica de Mans Unides, traduïda i posada en l'espiritualitat del nostre poble, és una força per continuar treballant per revertir aquesta desigualtat.

Category

1. Església al món

Tags

1. Mans Unides

2. Mèxic
3. Pobles indígenes
4. Zarel León

Date Created

10 de febrer de 2024

Author

jordi-pacheco